

[Prova nu](#)

Läs SvD digitalt i 1 månad för 9 kr. Därefter 199 kr/mån. Ingen bindningstid.

[Prenumerera](#)[Logga](#)

”Nej till förbud mot rasistiska organisationer”



Nordiska motståndsrörelsen (NMR) demonstrerade i Kungälv den 1 maj 2019. Om nya lagförslaget blir verklighet kan exempelvis NMR omfattas. Foto: Stefan Jerrevång/Aftonbladet/TT

Det är fel väg att gå att förbjuda deltagande i rasistiska organisationer. I värsta fall kan det leda till ökad acceptans för en del rasistiska uttryck och aktiviteter, skriver 24 organisationer.

Publicerad 2021-09-05

DEBATT | RASISM

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

I dag lämnar vi, undertecknande civilsamhällesorganisationer, in våra synpunkter på [förslaget att kriminalisera aktivt deltagande i vissa rasistiska organisationer](#). Vi avstyrker förslaget.

Rasism är en människorättsfråga som hotar en av de allra mest grundläggande principerna som hela människorätten vilar på: principen om alla människors lika värde och rätt till jämlika möjligheter i samhället. Vi ser att rasismen och dess många uttryck ökar i Sverige och Europa, och vi är djupt oroad över utvecklingen.

Men förbud är inte rätt väg att gå. Vi, organisationer inom en mängd samhällsområden, menar att det i bästa fall skulle bli ineffektivt, och i värsta fall faktiskt kunna leda till viss *ökad acceptans* för en del rasistiska uttryck och aktiviteter. Samtidigt ser vi att det finns stor, outnyttjad potential i redan existerande lagstiftning för beivra rasistisk brottslighet.

De främsta skälen till att vi avstyrker är följande.

Förslaget gör anspråk på att förbjuda rasistiska organisationer, men detta är inte vad det faktiskt innebär. Det är aktivt deltagande i en liten och extrem del av den organiserade rasismen som kriminaliseras, vilket riskerar att skapa en legal definition av rasism som är långt snävare än den gängse uppfattningen av rasism. Och eftersom ribban är så hög för organisationer att klassificeras som "rasistiska" är det sannolikt mycket få sammanslutningar, om någon alls, som kommer att falla inom det straffbara området. De flesta grupper som står på en rasistisk värdegrund, sprider rasistiska budskap och ägnar sig åt någon form av rasistisk verksamhet skulle inte omfattas – vilket kan utnyttjas i propagandasyfte. Vad skulle effekten bli om exempelvis Nordiska motståndsrörelsen (NMR) granskades under den nya lagen, och friades eftersom de inte visat sig vara "tillräckligt rasistiska"?

De föreslagna straffbestämmelserna ger inte heller polisen några nya verktyg för att begränsa eller villkora vit makt-gruppers demonstrationsrätt. På senare år har demonstrationer och marscher från högerextrema grupper aktualiserat frågan om demonstrationsfrihet. Vems frihet att existera och manifestera sina åsikter i det offentliga rummet prioriteras? I vilken mån är det rimligt att vit makt-gruppers demonstrationsrätt sätts över religionsfriheten och andra gruppers yttrande- och mötesfrihet? Det här är svåra frågor. Men förslaget ger ingen vägledning och inga nya redskap för polisen.

Kategorierna av personer som ska skyddas av förslaget är problematiska och vagt formulerade: det gäller förföljelse av en "folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller ras". Varken religiös tillhörighet eller sexuell läggning omfattas och inte heller attacker där måltavlan formuleras som "invandrare". Detta leder till att stora grupper av människor som utsätts för rasism faller utanför straffbestämmelsen.

Slutligen, och inte minst viktigt, saknar utredningen genomgående ett rättighetsbärarperspektiv. Den diskuterar den ökande rasismen i samhället men inte vad denna innebär för de grupper och individer som ser sitt handlingsutrymme och sin yttrandefrihet begränsas. Och inte heller vilken roll lagstiftningen har för att skydda och stärka dem.

Förslaget förhåller sig till de inskränkningar som tillåts i grundlagen. Ingen av oss vill se en grundlagsförändring som möjliggör ytterligare inskränkningar av föreningsfriheten än de som redan finns, givet de risker en sådan utveckling skulle medföra på sikt. Med dessa förutsättningar går det inte att utforma ett förbud som *både* är tillräckligt skarpt för att värna alla utsatta gruppers rätt att inte utsättas för rasism *och* tillräckligt snävt för att inte hota grundläggande friheter. Detta visar sig tydligt i det förslag som kommittén presenterat. Det håller inte måttet.

Men vad ska då i stället göras för att stävja rasismen och beivra dess uttryck? Det finns mycket att göra som vi menar skulle ha långt mer positiva effekter än en tveksam och riskfylld inskränkingslagstiftning. Till exempel:

1. Arbetet mot hets mot folkgrupp och andra demokrati- och hatbrott måste prioriteras, både från politiskt håll, i regleringsbrev och statsbudget, och inom Polismyndigheten. Här är värt att påpeka att i 2021 års regleringsbrev till Polismyndigheten saknas en prioritering av arbete mot hatbrott. Varför?
2. Arbetet mot hatbrott inom Polismyndigheten måste [utvecklas och stärkas](#). Den interna samordningen måste förbättras, både inom och mellan regionerna, för att bättre kartlägga när människor organiserade i rasistisk verksamhet begår brott. Systematisk förföljelsebrottslighet från rasistiska organisationer måste prioriteras. En bred och seriös kompetensutveckling inom polisen om hatbrott i allmänhet och hets mot folkgrupp i synnerhet måste komma till stånd.
3. Med tanke på att så många demokrati- och hatbrott sker på nätet bör satsningar göras för att i högre grad ingripa mot hatbrott online. Utredningar av denna brottslighet behöver samordnas och systematiseras centralt, särskilt när den är grov och systematisk. Polismyndigheten bör på eget initiativ söka efter hatbrott på internet och inte enbart agera via anmälningar.
4. Det finns också möjligheter för Polismyndigheten att ändra praxis vid tillståndsgivningen för demonstrationer där vit makt-grupper marscherar, med uppenbara hot för ordning och säkerhet i bemärkelsen att hatbrott kan komma att begås. Det har också [experter på området](#) påpekat.
5. Slutligen: kampen mot rasismen måste givetvis också föras utanför rättsväsendets institutioner. Jämlikhetsdata är ett verktyg som måste utforskas för bättre förståelse för rasismens effekter. Stora sociala insatser behövs för att bekämpa rasismen på ett djupare, strukturellt plan, vilket går i linje med Sveriges internationella människorättsåtaganden.

Anna Johansson

tf generalsekreterare Amnesty International Sverige

Kitimbwa Sabuni

ordförande Afrosvenskarnas riksorganisation

Nora Emanuelsson

verksamhetsledare Antidiskrimineringsbyrån Fyrbodalen

Amadeu Batel

ordförande Antidiskrimineringsbyrån Stockholm Syd

Olivia Novotny Bill

verksamhetsledare Antidiskrimineringsbyrån Uppsala

Annika Lindström

verksamhetschef Antidiskrimineringsbyrån Väst

John Stauffer

chefsjurist Civil Rights Defenders

Alexander Lindman

verksamhetsledare Diskrimineringsbyrån Gävleborg

Amélie Poletti Lundström

verksamhetsansvarig Diskrimineringsbyrån Humanitas

Ulrika Strand

generalsekreterare Fonden för mänskliga rättigheter

Anna Waara

talesperson studieförbundet Ibn Rushd

Martin Nihlgård

generalsekreterare IM, Individuell Människohjälp

Emelie Weski

första vice ordförande LSU - Sveriges ungdomsorganisationer

Tomas Åberg

projektledare Näthatsgranskaren

Anna Wigenmark

generalsekreterare föreningen Ordfront

Deidre Palacios

förbundsordförande RFSL

Ingela Holmertz

generalsekreterare RFSU

Ulrika Wiborgh

verksamhetsledare Rättighetscentrum Dalarna

Sofie Johansson

verksamhetsledare Rättighetscentrum Halland

Stina Carlsson

jurist Rättighetscentrum Norrbotten

Jenny Saba Persson

verksamhetsledare Rättighetscentrum Västerbotten

Bartosz Stroinski

förbundsordförande förbundet Vi unga

Caroline Daly

verksamhetsansvarig Örebro Rättighetscenter

Fakta: Förslaget

Den 4 maj i år tog justitie- och migrationsminister Morgan Johansson emot betänkandet "Ett förbud mot rasistiska organisationer".

I betänkandet föreslås att ett förbud mot rasistiska organisationer införs genom ny straffrättslig lagstiftning.

Den parlamentariska kommittén har letts av justitierådet Dag Mattsson. Kommittén har bland annat haft i uppdrag att överväga ett förbud mot rasistiska organisationer, dels i form av att göra det straffbart att delta i en sådan organisation, dels genom att förbjuda organisationerna som sådan genom en ny upplösningsslagstiftning.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

RELATERADE ÄMNEN

Rasism (+)

Hets mot folkgrupp (+)

Yttrandefrihet (+)



SvD.se är en del av Schibsted. Schibsted är ansvarig för dina data på denna sida. [Läs mer här](#)